

Despăgubiri pentru proprietățile naționalizate de regimul comunist și nerestituite foștilor proprietari

Cauza **Văleanu și alții împotriva României** (cererea nr. 59012/17 și alte 29 de cereri) se referă în principal la cererile reclamanților de restituire a proprietăților naționalizate de regimul comunist, în temeiul noii Legi nr. 165/2013. Mai precis, aceasta privește neexecutarea prelungită a hotărârilor judecătorești pronunțate în favoarea reclamanților și la lipsa unei căi de atac efective, la anularea titlurilor reclamanților din cauza incapacității statului de a pune în aplicare în mod corect legea aplicabilă, fără nicio despăgubire, precum și la faptul că autoritățile nu s-au asigurat ca despăgubirile acordate să fi fost corelate în mod rezonabil cu valoarea actuală a proprietății.

În [hotărârea](#) sa din 8 noiembrie 2022, Curtea a constatat o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 (protecția proprietății) la Convenție în toate cererile, mai puțin în acelea care au fost radiate de pe rolul său.

În [hotărârea](#)¹ de astăzi, Curtea a **acordat reclamanților satisfacție echitabilă pentru prejudiciul patrimonial suferit** ca urmare a imposibilității de a obține restituirea bunurilor lor.

Faptele principale

Reclamanții sunt 53 de cetățeni români. Detaliile relevante cu privire la aceștia sunt prezentate în hotărâre.

După sfârșitul dictaturii comuniste din România, statul a adoptat măsuri legislative (patru legi adoptate între 1991 și 2001) pentru a permite persoanelor ale căror proprietăți fuseseră naționalizate să obțină despăgubiri, în general prin intermediul restituirii sau al compensațiilor. Pentru a pune în aplicare legislația pertinentă, în 2005 au fost înființate o nouă Comisie Centrală pentru Despăgubiri (în prezent Comisia Națională pentru Despăgubiri), precum și Agenția Națională pentru Restituirea Proprietăților.

În hotărârea [Maria Atanasiu și alții împotriva României](#) (nr. 30767/05 și 33800/06) din 2010, Curtea a constatat deficiențe în mecanismul de restituire. Drept urmare, în 2013 România a adoptat o nouă lege (Legea nr. 165/2013) menită să elimine aceste probleme. Sistemul de restituire prevăzut de această lege a fost examinat și validat în principiu (*a priori*) de Curte în cauza [Preda și alții împotriva României](#) (nr. 9584/02 și 7 altele). Funcționarea în concret a sistemului în temeiul noii legi a constituit esența plângerilor reclamanților.

Reclamanții obținuseră hotărâri judecătorești definitive în favoarea lor fie pentru eliberarea titlurilor de proprietate, fie pentru punerea în posesie, fie pentru decizii de compensare. În pofida acestor hotărâri definitive, niciunul dintre reclamanți nu a primit titluri de proprietate sau nu a intrat în posesia proprietății. Unii dintre reclamanți au susținut că nu au primit despăgubiri adecvate. În unele cazuri, s-a susținut că nu a fost emisă nicio decizie cu privire la cererile formulate. În trei dintre cazuri, titlurile de proprietate ale solicitanților au fost anulate. Suprafețele de teren la care se referă

1. În temeiul articolelor 43 și 44 din Convenție, prezenta hotărâre de Cameră nu este definitivă. În cursul perioadei de trei luni de la pronunțarea hotărârii, oricare dintre părți poate solicita trimiterea cauzei în fața Marii Camere a Curții. În cazul în care se formulează o astfel de cerere, un complet format din cinci judecători va examina dacă cererea merită o examinare suplimentară. În caz afirmativ, Marea Cameră va judeca cauza și va pronunța o hotărâre definitivă. În cazul în care cererea de retrimiteră este respinsă, hotărârea Camerei devine definitivă în ziua respectivă.

Odată ce o hotărâre devine definitivă, aceasta este transmisă Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei pentru supervizarea executării sale. Informații suplimentare privind procesul de executare pot fi găsite aici: www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution.

aceste cereri variază de la 0,15 ha în comuna Scărișoara, județul Olt, la 17 000 ha în Borșa, județul Maramureș.

Pe data de 8 noiembrie 2022, [Curtea a constatat o încălcare](#) a articolului 1 din Protocolul nr. 1 (protecția proprietății) la Convenție cu privire la toate cererile care nu fuseseră radiate de pe rolul său. Curtea s-a referit la neexecutarea prelungită a hotărârilor judecătorești pronunțate în favoarea reclamanzilor și la lipsa unei căi de atac efective; la anularea titlurilor de proprietate ale reclamanzilor din cauza omisiunii statului de a pune în aplicare în mod corect legislația aplicabilă, fără nicio compensație; și la omisiunea autorităților de a se asigura că despăgubirile acordate au fost corelate în mod rezonabil cu valoarea actuală a proprietății.

La aceeași dată, Curtea a amânat pronunțarea cu privire la satisfacția echitabilă pentru daunele materiale, pentru a da părților posibilitatea să ajungă la înțelegeri amiabile. Întrucât acest lucru nu s-a întâmplat, Curtea a procedat la analiza cererilor părților sub aspectul Articolului 41 din Convenție.

Capetele de cerere, procedura și componența Curții

Invocând articolul 1 din Protocolul nr. 1 (protecția proprietății), articolele 6 (dreptul la un proces echitabil), 13 (dreptul la un recurs efectiv) și 14 (interzicerea discriminării) din Convenție, precum și articolul 1 din Protocolul nr. 12 (interzicerea generală a discriminării), reclamanzii s-au plâns, în principal, de imposibilitatea lor de a recupera bunurile naționalizate sau de a obține despăgubiri pentru ele, de neexecutarea hotărârilor judecătorești interne, de durata procedurilor interne și de lipsa unor căi de atac eficiente în privința pretențiilor lor patrimoniale.

Cererile au fost introduse la Curtea Europeană a Drepturilor Omului la diferite date, în intervalul 7 august 2017 și 9 august 2019.

Curtea s-a pronunțat [pe fondul cererilor](#) la 8 noiembrie 2022.

Prezenta hotărâre privind satisfacția echitabilă a fost pronunțată de o cameră de șapte judecători, compusă după cum urmează:

Faris **Vehabović** (Bosnia și Herțegovina), *Președinte în exercițiu*

Gabriele **Kucsko-Stadlmayer** (Austria),

Armen **Harutyunyan** (Armenia),

Tim **Eicke** (Regatul Unit al Marii Britanii),

Anja **Seibert-Fohr** (Germania),

Ana Maria **Guerra Martins** (Portugalia),

Sebastian **Rădulețu** (România),

și Simeon **Petrovski**, *Grefier adjunct de Secție*.

Hotărârea Curții

În primul rând, Curtea a considerat că moștenitorii reclamanzilor, Mircea Romulus Todea, Sorin Constantin Grigorescu, Anca Simona Banc-Oltean, Ciprian Oltean, Octavian Vasile Oltean, Zoia Mihaela Oltean, Valeria-Zorița Pastor și Gabriela Carmen Boarti au calitate procesuală activă pentru a continua prezenta procedură în numele reclamanzilor decedați, respectiv Romulus Nicolae Todea (cererea nr. 38992/18) și Maria Grigorescu, Floarea Oltean și Lucreția Boarti (nr. 25503/19).

Satisfacție echitabilă (Articolul 41)

O dată ce s-a pronunțat în favoarea reclamanzilor, Curtea a decis și că România trebuie să plătească acestora sumele stabilite în prezenta hotărâre cu titlu de prejudiciu material și cu titlu de costuri și cheltuieli.

Curtea a menționat marja de apreciere a statului în alegerea măsurilor generale care trebuie luate pentru a pune capăt unei încălcări și a statuat că evaluarea proprietăților ar trebui să se bazeze pe cele mai recente grile notariale disponibile, acordând prioritate stării actuale a proprietăților în cauză. În cazul în care grilele aplicabile nu au fost actualizate anual, suma calculată pe baza lor trebuie majorată cu 13 % pentru fiecare an, începând cu anul ultimei actualizări și până la momentul plății. Curtea a considerat că este esențial ca acest sistem de evaluare stabilit de cadrul legislativ național (grilele notariale) să se bazeze pe date relevante de pe piața imobiliară, să fie transparent, actualizat periodic (cel puțin anual), ușor accesibil și relativ ușor de utilizat. Curtea și-a bazat evaluările pe grilele stabilite pentru anul 2024 (data adoptării prezentei hotărâri) de Camera Notarilor competentă, atunci când aceste grile au fost disponibile.

Curtea a mai stabilit ca în situația în care sumele cuvenite reclamantilor au fost determinate cu certitudine și validate în dreptul intern prin decizii administrative emise sau prin hotărâri judecătorești rămase definitive anterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, Statul român urmează să plătească respectivele sume așa cum au fost stabilite la nivel național, actualizate în funcție de inflație. În astfel de situații nu este aplicabil sistemul grilelor notariale menționat în paragraful anterior.

În ceea ce privește pretențiile privind lipsa de folosință, lipsa profitului sau a altor beneficii de pe urma proprietății reclamantilor (*lucrum cessans*), Curtea a respins aceste cereri, în conformitate cu jurisprudența sa anterioară cu privire la România, considerând că ar fi speculativă acordarea unei astfel de despăgubiri având în vedere toate elementele variabile implicate.

Curtea a precizat că termenul pentru plata imediată a despăgubirilor este de trei luni. În schimb, în cazul în care reclamantii solicită restituirea bunurilor, termenul pentru executarea în natura a hotărârilor judecătorești definitive pronunțate în favoarea reclamantilor, obligație stabilită alternativ cu plata despăgubirilor aferente, este de 12 luni.

Hotărârea este disponibilă doar în limba engleză.

Prezentul comunicat de presă este un document conceput de Grefa Curții. Acesta nu angajează Curtea. Deciziile, hotărârile și informații suplimentare privind Curtea pot fi consultate la adresa www.echr.coe.int. Pentru a primi comunicatele de presă ale Curții, vă rugăm să vă abonați aici: www.echr.coe.int/RSS/en sau să ne urmăriți pe X (Twitter) [@ECHR_CEDH](https://twitter.com/ECHR_CEDH).

Date de contact pentru relația cu presa

echrpress@echr.coe.int | tel.: +33 3 90 21 42 08

Suntem încântați să primim solicitările jurnaliștilor prin e-mail sau telefon.

Neil Connolly (tel: + 33 3 90 21 48 05)

Tracey Turner-Tretz (tel: + 33 3 88 41 35 30)

Denis Lambert (tel: + 33 3 90 21 41 09)

Inci Ertekin (tel: + 33 3 90 21 55 30)

Jane Swift (tel: + 33 3 88 41 29 04)

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fost înființată la Strasbourg de statele membre ale Consiliului Europei în 1959 pentru a se ocupa de pretențiile încălcări ale Convenției Europene a Drepturilor Omului din 1950.